

REVISTA ECONOMICĂ

ORGAN FINANCIAR-ECONOMIC.

Organul oficial al „SOLIDARITĂȚII“, asociațiune de institute financiare ea însoțire.

Apare odată pe săptămână.

Membri ai asociațiunii „SOLIDARITATEA“ sunt:

Agricola (Ecica), Agricola (Hunedoara), Agricola (Lugoș), Agricola (Sebeșul-săsesc), Albina, Ancora, Ardeleana, Arieșana, Armonia, Auraria, Aurora (Baia-mare), Avrigeana, Bănățana, Banca Poporală (Caransebeș), Banca Poporală (Dej), Banca Poporală, Arpașul-inf.) Berzovia, Bihoreana, Bistrițana, Bocșana, Brădetul, Buciumana, Cassa de păstrare (Mercurea), Cassa de păstrare, (reuniune) (Săliște), Câmpiana, Cârțișoara, Chiorana, Chiseteiana, Codreana, Codrul (Buteni), Codru (Lușă), Comuna, Concordia (T.-Uzdin), Concordia (Ghirla), Cordiana, Coroana (Bistrița), Coryneana, Creditul, Crișana, Cugiereana, Decebal, Detunata, Doina, Drăganul, Dunăreana, Economia (Cohalm), Economul, Făgețana, Frăția, Frățietatea, Furnica, Geogeană, Gloria, Grănițerul, Hațegana, Insoțire de credit (Vestem), Institut de credit (Mehadia), Institut de credit (Gavoșdia), Isvorul, (Sângiorgiu), Isvorul (Sebeșul-inf.), Isvorul (Ighiu), Iulia, Lăpușana, Ligeșiana, Lipovana, Luceafărul, Lumina, Mărgineana, Mercur, Mielul, Minerva, Munteana (Corniareva), Murășiana, Murășanul, Maramurășana, Nădlăcana, Negoiul, Noiana, Olteana, Oraviciană, Orientul, Patria, Piatra, Plugarul (Săcădate), Poporul (Lugoș), Poporul (Săliște), Porumbăceana, Progresul, Reun. de impr. și păstrare (Ilva-mare), Rîureana (Cap.-Mănăstur), Săcana, Sătmăreana, Sebeșana (Caransebeș), Sebeșana (Sebeșul-săsesc), Secășana, Selăgeana, Sentinela, Silvania, Someșana, Speranța (Hosman), Steaua, Șercăiana, Șoimul (Uioara), Șoimul (Vașcău), Târnavăana, Timișana, Țibleșana, Unirea, Vatra, Victoria, Viitorul, Voileana, Vlădeasa, Vulturul (Sănmărtin), Vulturul (Tășnad), Zărândeana, Zlăgnea, Zorile.

Abonamentul:

pe 1 an K 20.—, pe 1/2 an K 10.—

Redactor responsabil:

CONSTANȚIN POPP.

Taxa pentru inserțiuni:

de spațiul unui cm² câte 15 fileri.

Legalitatea prohibirii urcării de capital.

Precum s'a semnalat deja în revista noastră ordonanța de prohibire a urcării de capital social al societățile pe acții a produs mare agitațiune în cercurile financiare ale țării. În contra ordonanței s'a pornit un întreg val de protestare și s'au invocat argumente grave în contra legalității și oportunității ei. S'a susținut, că ordonanța lovește în libertatea comercială, în autonomia institutelor financiare, pune cătușe dezvoltării întreprinderilor comerciale și industriale, fără ca adevărate interese de stat să motiveze emiterea și susținerea ei.

Expunerea și validarea motivelor de natură economică, cari pot fi opuse ordonanței respective este în prima linie datorința cercurilor comerciale interesate. S'a accentuat însă și se accentuează, că ordonanța lovește în ordinea economică existentă într'un teren dominat până acum de principiul inițiativei și al activității particulare, stabilind în locul acestui principiu tutelarea de stat a vieții economice. Și nici nu sunt interese de războiu, cari ar fi fost direct și imediat atinse prin libertatea comercială, cari în consecință ar fi motivat emiterea acestei ordonanțe. Tocmai de aceea nu este absolut indiferentă chestiunea legalității ei.

Pe tema aceasta s'a încins o interesantă discuție în rubrica economică a ziarului «Pester Lloyd» Nrii din 22, 27, 29 Septemvrie și 9 Octombrie a. c., la care discuție au participat fostul ministru de justiție al guvernului dărăbant, Bartolomeu Lányi, profesorii de universitate Dr. Gusztav Szászy-Schwarz și Dr. Eugen Kuncz. Este interesant să cunoaștem părerea acestor corifei a vieții juridice din țară, asupra chestiunii de controversă. Discuția o deschide fostul

ministru Lányi, ajungând la concluzia, că ordonanța e ilegală. Ea s'a emis pe baza autorizării generale legislative pentru caz de războiu, fără a se numi expres acea dispoziție a legii, care împunternicește guvernul la emiterea ei. Despre autorizarea excepțională pentru caz de războiu, dispun mai multe legi. Baza legislativă a acestora e depusă în articolul de lege LXIII, 1912. Legislația a purces din principiul fundamental, ca autorizarea excepțională a guvernului pentru a emite dispozițiile excepționale *inomisibile*, să fie exercitată cu considerare la menținerea siguranței ordinii de drept, și apărarea drepturilor de stat periclitate. Tocmai pentru a se evita orice îndoială, cadrul acestor dispoziții s'a fixat în mod taxativ: s'a hotărât apriat în ce cazuri și respective ce materii de drept, pot fi normate prin ordonanțe. Extinderea acestei autorizări generale, asupra unei noue materii de drept pe cale de ordonanțe, e deci inadmisibilă. Taxațiunea nu admite interpretare extensivă, deoarece dacă legislatorul ar fi vrut să admită interpretarea aceasta, nu și-ar fi luat refugiul la această construcție tehnică de legislație. În cazul concret este vorba despre schimbarea unei dispoziții a legii comerciale ungare printr'o ordonanță guvernială. Legea comercială ungară e bazată pe *sistemul normativ*. Dacă tribunalul ca for comercial constată că la constituirea unei societăți pe acții, la ridicarea capitalului etc. s'au observat formele legale, atunci e dator a face înregistrarea. Sistemul *concesionar* nu a fost cunoscut în Ungaria. Controla se bazează pe *principiul publicității*. Publicarea obligatorie a bilanțului, prezentarea lui la tribunal etc.

Prin ordonanța din chestiune se face o săritură dela sistemul normativ la sistemul concesionar în vi-

goare în Austria și Germania. În aceste state urcarea capitalurilor este o chestiune de drept public, pendentă de permisia guvernului. Prin ordonanța guvernială se introduce — contrar legii — același sistem și în Ungaria.

Paragraful 16 al art. de lege LXIII ex. 1912 împunternicește ministerul ca în privința *validității pretenșiunilor private* să emită dispoziții speciale pentru caz de războiu. Prin §-ul 14 al art. de lege L din 1914 s'a extins această autorizație asupra tuturor relațiilor de *drept privat*. Pe baza acestei dispoziții a legii s'a emis ordonanța de morator, iar apoi ordonanța despre circulația imobilelor. Pe baza §-lui 9 al art. de lege LXIII, din 1912 este autorizat ministerul a supune societățile comerciale unei controale polițienești, dacă se ivește bănuiala, că activitatea lor nu e legală și statutară. Pe baza acestei autorizări s'a emis o ordonanță în anul 1914, conform căreia prin dispoziția comună a ministerului de comerț și de finanțe se poate ordona supravegherea polițienească a astorfel de societăți și administrarea lor prin curatori denumiți. În fine conform §-lui 12 al art. de lege L. 1912 ministerul poate stabili norme speciale în privința împlinirii datorințelor de natură generală a societăților comerciale, cum e d. e. inventarizarea, bilanțul, contul de profit și pierderi, adunărilor generale, stabilirii dividendei etc. Nici această dispoziție a legii nu poate fi luată de bază a ordonanței de prohibire, deoarece în cazul numit e vorba de împlinirea *obligamentelor* societăților comerciale și nu de *exercitarea unui drept societar și de limitarea lui*.

Reasumând: *Legalitatea ordonanței din chestiune nu se poate nici cum susține. Nu a fost o dispoziție de urgență, ce trebuia regulată pe cale de ordonanță, într'un timp când legislația putea fi conchemată. Guvernul nu are autorizare legislativă pentru emiterea ei, de autorizarea excepțională a legislației e îndreptățit guvernul a face uz numai pe terenul vieții private, iar nu pe domeniul intereselor publice, de cari se ține chestiunea urcării capitalurilor. În urma acestei împrejurări judecătorul, care pe baza art. IV. de lege din 1869 este obligat a cerceta caz de caz legalitatea ordinațiunilor guverniale ar putea să deneghe aplicarea ordonanței din chestiune din motiv de ilegalitate.*

Așa Lányi. De părere tocmai contrară este Szászy-Schwarz. El pornește din punctul de vedere principial, că chestiunea urcării capitalurilor sociale nu aparține domeniului de drept public al societăților pe acții. Este o chestiune absolut de prisos a discută întrebarea dogmatică a interpretării legilor, căci față de dispoziția limpede a §-lui 14 al art. L din 1914: «ministerul e autorizat normând în urma războiului afacerile de drept privat să emită dispoziții speciale, și să stabilească norme necongruente cu legile în vigoare». Fiind urcarea capitalurilor o chestiune de drept privat dreptul guvernului e indiscutabil. Societățile pe acțiuni sunt societăți comerciale private, —

amplioiații lor amp'oiți privați. Tocmai pentru că nu e sistemul concesionar în vigoare, chestiunea urcării capitalurilor e o chestiune de domeniul dreptului privat și devine chestiune de drept public numai după introducerea concesionării, trecând deci dela sistemul normativ în vigoare până acum, la sistemul concesionar. Prin aceasta ordonanța încă nu devine ilegală, căci atunci toate ordonanțele de războiu ar fi ilegale. Toată viața juridică a fost reformată și străformată prin războiu; nimic nu a rămas în forma originală. Nu mai e drept de liberă folosință și dispoziție a proprietarului, dreptul familiar și de moștenire a fost schimbat. Maximalizarea, tarifarea sunt tot atâtea treceri dela sistemul liberei circulații la sistemul concesionar. Incheie cu vorbele: Copilul cel mai tânăr al guvernului nu e nici prea sănătos, nici prea frumos, este însă de naștere legitim, iar legitimitatea lui să nu fie contestată.

Profesorul Eugen Kuncz după ce face istoricul chestiunii arată, că societățile pe acții au ieșit de mult din cadrele strâmte în cari se aflau în secolul al 19-lea. Activitatea lor influențează direct economia națională, așa că statul nu poate fi indiferent față de direcția în care se mișcă activitatea lor. Puterea de stat nu poate să lase să se mărească mai tare prăpastia dintre capital și muncă, cauzată nu în ultima linie de societățile pe acții. «Socializarea capitalului, dirigiarea puterii capitalului într'o direcție mai binecuvântată și folositoare binelui public» este lozincă a celor, cari doresc intervenția puterii de stat față de capitalul organizat în societățile pe acțiuni. Ori care ar fi însă punctul de vedere, din care pornind legislația viitorului dorește să asigure binelui public activitatea societăților pe acțiuni, un lucru e sigur, că ordonanța 3780/1918 M. E. nu va ajunge marele scop propus. În Austria, patria clasică a sistemului concesionar, ideea a societăților pe acții discreditează cu mult mai mult șarlatanii, ca la noi unde pot face ce voiesc.

Ministerul voiește să facă o imposibilitate, dacă se consideră în stare a stabili, cari sunt urcările «motivate». Pentru ce și când este o urcare de capital motivată, o poate judeca numai societatea sau mai bine zis conducătorii lor. Prin ordonanța guvernială este silit ministrul să facă o imposibilitate, în consecință prin permiterea urcării de capital ia oare cum garanție despre bonitatea acțiunilor și soliditatea urcării capitalului. Și deoarece guvernul nu e în stare să judece, când e urcarea de capital a societăților pe acții din Ungaria motivată și reală, prin aprobarea urcării capitalului acordă un adevărat privilegiu pentru șarlatanii, pentru afaceri neserioase.

Al doilea pericol nespus de mare rezultă din denegarea permisiiei.

Se vor da și se vor denega permisiuni atât în cazuri motivate cât și nemotivate. Nu e necesar să mai arătăm că ce înseamnă pentru viața economică, dacă denegarea aprobării urcării de capital nimicește

o întreprindere înfloritoare, sau taie aripele unei noi transacțiuni economice detragându-i posibilitatea asigurării condițiilor materiale.

Discuția se încheie prin replica lui Lányi. Își susține și pe mai departe punctul său de vedere. Chiar și în sistemul său normativ prin stabilirea normelor după cari se pot fonda societățile pe acții, precum și exercitarea controlului pe calea publicității, se stabilește un fel de ingerență a statului, bazată pe considerația că aici e vorba de o afacere de interes public. Aici societatea pe acții e în față cu statul; relația aceasta se ține deci hotărât de domeniul dreptului public, §-ul 16 al art. de lege LXIII din 1912 nu se poate invoca ca bază a ordonanței. Conform acestui § ministerul poate stabili măsuri excepționale în privința validității *drepturilor private*. Această dispoziție intenționă apărarea intereselor mobilizațiilor. Despre obligamentele societăților pe acții dispune §-ul 12 al art. de lege L; 1914. În motivarea ministerială se spune explicit, că este lipsă de o separată autorizare, fiindcă normele acestea aparțin mai mult domeniului dreptului public decât celui privat.

Suntem de deplin acord cu cele zise de Dl. Lányi. Fondarea societăților pe acții, urcarea capitalului, activitatea lor sunt lucruri, cari privesc nu în mică măsură publicitatea mare, cercuri mari de interese și deci chestiunile acestea pot interesa în deosebită măsură și statul. Suntem de acord și în privința aceea cu Dlui, — că ordinațiunea din chestiune suferă de păcatul înăscut al ilegalității. Argumentația Dlui Lányi nu este destul de logică și convingătoare. Dl Szászy-Schwarz se pune pe punctul de vedere al puterii când susține, că dreptul comercial e o parte a dreptului privat și deci ministerul este în drept a emite ordonanța. Nu, — căci deși e adevăr, că dreptul comercial e o parte a dreptului privat, — «codul» comercial conține și dispoziții de drept public sau mai precis de drept administrativ.

Dar oricum ar fi ordinațiunea aceasta, formal legală sau ilegală, noi nu putem decât să luăm poziție în contra ei. Și aci suntem de acord cu vederile dlui Kuncz, care nu cercetează mult chestiunea legalității, dar nu hesitează a spune că ordonanța aceasta e periculoasă. Emiterea ei e o chestie de putere și nu de drept. Încătușează dezvoltarea economică. Permisia se va acorda după considerații politice, — iar noi bine știm ce înseamnă asta. Cunoaștem practica aprobării transcrierilor de imobile. Cumpărătorul trebuie să aibă nume bine sunător, ca să se aprobe cumpărarea. Ce va fi cu aprobarea urcării capitalurilor societare ale societăților noastre? *O remunerație a meritelor politice*. Vieța noastră economică va fi năbușită sau cel puțin va fi stângănită în dezvoltarea ei. Și se va afla vre-odată vre-un judecător, care uzând de drepturile asigurate în articolul IV. al legii din 1869 va denega aplicarea acestei ordonanțe? *Pentru noi cu siguranță nu!*

POPORALE.

Cerșitoria din speculă.

Cerșitul în feluri și forme s'a dezvoltat și s'a răspândit după vremuri în toate părțile, unde s'au găsit mâni largi, inimi miloase și fețe îndrăznețe, după legea: «*Cine cere, nu moare*». În zile de târg sunt și azi ocupate răspântiile, intrările și ieșirile din piață în toate orașele, de cerșitori pribegi, cari își fac necontrolați, și nesupărați meseria lor. Lumea trece și n'are tot cerșitorul câte o flașnetă. Cei mai mulți cerșesc tânguindu-se și arătându-și o mână sau un picior schilodit. Bănișorii se adună încet-încet și cine va cere oare seamă unui cerșitor, cât a adunat de ici, de colo? Și-apoi! Dacă omul se chinuște o viață întreagă prin arșiță, prin ploaie, vânt și ger, de ce să nu-și facă avere? Cine vrea, poate să adune tot numai din cerșit mai departe, dar cui i s'a urât de o astfel de viață, își poate lua din agoniseală o palmă de loc, o căsuță, o căruță și un călușel. La anul va veni la târg în căruța lui și va aduce și el ceva de vânzare, că de, omul trebuie să trăiască și să caute din ce...

Dar cerșitorii de meserie n'au lipsă chiar de târguri, nici de schilodire, pentru că să-și vadă de treburi. Mare e lumea și lungă e ziua de vară. Peste șapte dealuri pe omul nostru nu-l mai cunoaște nimeni. Adună milă creștinească din casă în casă. Iar de-l întrebi, de ce nu muncește, că doar e întreg sănătos, el e gata cu răspunsul și cu dovada lui scrisă.

Iată o astfel de dovadă răscrisă din slovă în slovă:

Martie în Anul 1914.

Superioru Porumbacu o arsu 25 de gazde în luna lu Martie în 11 Noaptea la 12 oare Vă rugăm a binevoi a face bine a ajuta pe Neputincioși aceștia cu ce vețâ îndura Na rămasu Numai cu vitele și cu sufletu.

Niculae Bârdașiu 34 ani, zidărit, În comuna Superioru Porumbacu umblă a cere pentru un focu Mare și soțâia Maria Bârdașiu tot asemenea

Predată de

și Jonu Sandu
Notariu

Mateiu Comșa
Primariu

Niculae Bardas mit Frau Marie biten schön gehorsam, für ainen kleinen unter schitzung für 25 abgebrante nachbaren fon Superioru Porumbak

Johan Sandu
Noter

Mate Comsa
Primarus

L. S.

Sigilul nu se poate ceti, hârtia e destul de sdrențuită.

Aici nu mai încape vorbă de a te încredința de adevărul celor scrise. Ori îi dai, ori nu-i dai; cine cere nu moare.

Dar nici multă omenie nu are. Chiar și mâne poți să afli, că în 11 Martie la ceasurile 12 noaptea n'a

ars în Porumbacul-superior nici o lumină, dar mi-te 25 de gazde! Că nici un primar cu numele Matei Comșa, nici un notar cu numele Ioan Sandu nu se găesc în satul numit. Dar nici Niculae Bârdaș nu e botezat așa, cum ți-se arată. Așa o rușine este în stare să-ți facă un neam din neamul tău!

E o curată cerșitorie din speculă. Doamne fereste, nu voim să ne atingem nici cu gândul de cinstea gazdelor din Porumbacul-superior. Hârtia de mai sus în felul ei este o rușine răspândită în toate părțile, unde lumea nu cunoaște leacul și mijlocul, cum se apără gazdele de pagubele descrise destul de bine, când «*n'au rămas decât numai cu vitele și cu sufletul*», deci unde nu se pomenește de asigurare, nici de contractele de asigurare de foc.

În veacul al 17-lea, după războiul de 30 ani mișunau prin orașele și satele din Germania și Austria ca furnicile ast-fel de cerșitori din speculă, adunând bani, ci-că pentru gazdele arse de foc! Ca să se facă sfârșit unei astfel de stări rușinoase, s-au pus la cale instituțiile și societățile de asigurare, dându-se în vileag, că *toate casele trebuie să fie asigurate*.

Iar dacă casele sunt asigurate prin contracte de despăgubire în toată regula, atunci cine are de a mai cerși milă și pomană, și cine va mai da un bănuț la cerșitorii speculanți? Într-adevăr în țările numite s'a pierdut cu totul obiceiul cerșitului de felul acesta.

A mai rămas numai ici-colo prin părțile noastre, unde luminătorii poporului ar face bine să arete gazdelor, că nu este de lipsă tocmai să umble din loc în loc la cerșit în vreme de primejdie. Ci, dacă din nefericire i se întâmplă omului să rămână numai cu vitele și cu sufletul, paguba i se răsplătește prin contractul de asigurare. N'are decât să-și asigure casele și averea prin contract, prin care își plătește regulat părțicia sa de drept la despăgubire. Acesta este doar rostul băncii noastre de asigurare, care a fost întemeiată acum șapte ani de toate băncile românești din țară (cu totul alta e «Transsylvania») și care a plătit până acum despăgubiri de foc în sumă totală de peste 200,000 cor.

V. V.

Cavent, Amanet (zalog), Hipotecă.

(Urmare).

10. *Ce urmări de drept are însă, dacă caventul se obligă la mai mult, ori condiții mai grele decât datorașul?*

Acea parte din obligamentul caventului, care se abate dela obligamentul datorașului nu constituie mai mult obligament de cavent, accesoriu obligamentului datorașului, ci un obligament de sine stătător, care se va califica ca atare și dispozițiile legii referitor la caventi nu vor afla aplicare la el (Proiectul codicelui nou civil și praxa judec.) Așa spre ex. caventul nu va avea dreptul a pretinde în sensul § 1365 cod. civ. austr. asigurare dela datoraș.

11. *Cu ce se poate apăra caventul față de acțiunea creditorului?*

Caventul afară de condițiile speciale de caventare izvorite din contractul de caventare sau lege, se poate apăra cu toate acelea excepții pe cari le-ar putea face datorașul, că pretensiunea e achitată, că e ilegală etc. Caventul e exchis numai dela acelea excepțiuni, cari izvoresc din persoana datorașului (punct 6).

12. *Când se poate pretinde dela cavent să achite pentru datoraș?*

Dacă contractul de caventare nu dispune altcum, atunci creditorul în acelea părți ale Ungariei, unde cod. civ. austr. e în vigoare, numai atunci poate împresuă pe cavent, să achite pentru datoraș, dacă acest din urmă a fost provocat de creditor fără de rezultat la împlinirea datorințelor sale (§ 1355 cod. civ. austr.). În celelalte părți ale Ungariei însă unde dreptul privat maghiar e în vigoare, creditorul numai atunci are acest drept față de cavent, dacă pe cale execuțională a încercat mai întâiu fără de rezultat încassarea pretensiunii sale.

Atât în sensul dreptului civ. austr. cât și a celui ungar însă dacă caventul s'a obligat solidar (készfizető) cu datorașul atunci dela creditor depinde dacă împresuiază mai întâiu pe datoraș, ori pe cavent, ori pe amândoi deodată. Atât din punctul de vedere al dreptului civ. austr. cât și ungar însă, dacă datorașul a ajuns în concurs (faliment), ori dacă la scadența datoriei sale îi este necunoscută locuința, — caventul se împărtășește de soarta caventului obligat solidar, chiar și în acel caz, dacă caventul cu condiția aceea ar fi caventat, ca el numai atunci să poată fi tras la răspundere, dacă dela datoraș nu s'ar putea încassă. Creditorul în aceste cazuri poate împresuă direct și singur numai pe cavent, cu întrelăsarea împresuării datorașului (cod. civ. austr. § 1356).

13. *Caventul poate avea cavent?*

Poate, și se numește subcavent. Subcaventul se obligă față de creditor la solvire pentru acel caz, când prim-caventul nu ar satisface obligamentului său de cavent. Toate cele referite la prim-cavent se referesc și la sub-cavent, că ceea ce e datorașul pentru prim-cavent, aceea e prim-caventul pentru subcavent. Datoria străină pentru care caventează sub-caventul e obligamentul prim-caventului.

14. *Care e cavent despăgubitor?*

E acela, care promite caventului despăgubire la caz, că ar avea pagubă din caventare.

15. *Ce e deosebirea între caventul caventului și între caventul despăgubitor?*

Cel dintâiu se obligă față de creditor, iar cel din urmă numai față de cavent, nestând cu creditorul în legătură de drept.

16. *Dacă caventează mai mulți inși pentru aceeași datorie?*

Dacă au caventat mai mulți pentru aceeași datorie, ori au caventat toți deodată, ori fiecare separat,

aparte, fără să știe unul de altul, se consideră de solidar obligați (cod. civ. austr. § 1359 și proiectul cod. nou civ. § 1214, 1226).

17. *Dacă caventarea se referă numai la o parte a datoriei?*

Atunci se presupune, că caventul a garantat pentru acea parte a datoriei, care nu va fi plătită de datorăș și că prin urmare plătirile făcute de acesta, se socotesc în favorul datoriei neacoperite cu caventare.

18. *Dacă creditorul a împrăscuat mai întâiu numai pe datorăș, dator e caventul, ca sentința adusă față de acest din urmă să o recunoască?*

Nu e dator, pentru că caventul are drept să facă toate excepțiile față de acțiunea creditorului, pe cari le-ar fi putut face datorășul, dar pe cari acesta eventual le-a întrelăsat, ori în lipsă de avere netemându-se de dreptul de regres a caventului, ori în conștelegere păcătoasă cu creditorul și pentru că caventul poate face și atari excepții față de pretensiunea creditorului, cari isvoresc din relațiile sale proprii față cu creditorul (că creditorul îi este dator), ori din propria sa persoană (când caventul a fost minorean, sub tutorat, nebun etc.). Dar în cazurile acestea praxa judecătorească precum și proiectul nou a cod. civ. ung. descarcă obligamentul de dovedire asupra caventului.

19. *Dacă unul dintre cavenții solidar obligați, achită întreagă pretensiunea creditorului, ce drept de regres are față de ceilalți cavenți?*

Are drept a pretinde, ca fiecare cavent să-i restituie pe lângă o împărțire în părți egale partea ce cade pe el, la caz că vre-unul dintre cavenți nu poate satisface acestei restituirii, partea ce cade pe acesta se împarte pe ceilalți cavenți (cod. civ. austr. § 896, 1359). Pe teritoriul dreptului ungar însă, praxa judecătorească recunoaște solidaritatea de obligament (toți pentru unul, și unul pentru toți) a cavenților numai față de creditor, dar nu și în ce privește relația caventului față de cavent, dacă între aceștia nu s'a statorit anume solidaritate. Astfel după dreptul ungar, bazat în mare parte pe praxa judecătorească, caventul solidar, care a plătit întreagă pretensiunea creditorului nu poate repartiza partea neincassabilă dela vre-un cavent și pe ceilalți cavenți. (Va urmă).

Tarifa avocaților sibiieni.

Ca un echou la articolul nostru «Memento» din Nr. 37, Comitetul Camerei avocațiale din Sibiu — în a căreia circumferență și apropiere s'a petrecut cazul reprobat de noi — publică în zierele «Gazeta Poporului» și «Telegraful Român» (oare de ce numai în zierele locale românești? Privește tarifa numai pe naivii de Români și nu și marele public sășesc și maghiar?) o tarifă a avocaților sibiieni privitoare la cauze de carte funduară.

Tarifa fixează «Prețul lucrului» pentru contractele de vânzare-cumpărare și întabularea lor — după valoarea obiectului și afară de spesele efective — cu minimal K 12.— la valoare de K 100.— și progresiv până la valoare de K 20,000.— cu K 200.—. Dela K 20,000 în sus $\frac{1}{2}\%$ dela plus.

Pentru cererile de întabulare a pemnului, de prenotare ori extabulare taxele sunt, afară de spesele efective — până la valoare de K 100.— K 10.— și progresiv până la valoare de K 20,000.— K 80.—. Peste K 20,000.— după plus $\frac{1}{4}\%$.

Pentru obligațiuni și cuite de extabulare (facerea lor? Red.) taxele sunt dela K 1—200.— K 3.— și progresiv dela K 10—20,000.— K 60.—. Peste K 20,000.— după fiecare K 5,000.— începute K 1.—.

Pentru epistole de solicitare ori avizuri simple tarifa prevede până la K 2,000.— taxe de K 5.—, până la K 10,000.— K 10.— și dela K 10,000.— în sus, de fiecare K 5,000.— începute câte K 2.—.

Taxele de sus sunt declarate de camera avocațială ca minimale.

Din publicația Camerei de altfel nu se vede dacă tarifa este compusă în înțelegere cu Tribunalul competent sau este numai un act emanat incidental dela Cameră.

Taxele fixate în tarifa avocaților sibiieni, de sine înțeles, privesc numai pe avocații privați, cu cancelarii proprii, cari le asigură existența și după a căror venituri plătesc contribuții. Pentru avocații-funcționari, de pe la bănci, unde există de aceștia — a căroră muncă este răscumpărată de patron prin salariile și ev. pensiunile acordate — sau pentru avocații în strânsă legătură cu băncile, normative sunt și pot fi, numai taxele fixate prin regulamentele sau învoielile speciale, cari taxe la nici un caz nu este permis să fie atât de exagerate, ca cele fixate, cum ni-se pare în mod arbitrar, de Camera avocațială din Sibiu. Căci nu este chemarea institutelor de bani, a servi de paravan sau de mijlocitori pe seama slujbașilor lor fix salarizați, pentru acapararea de venituri ușor câștigate, ci ele trebuie să țină seamă totdeauna de interesele clientelei, ce le susțin și să caute, unde pot, a o servi cât mai ieftin.

JURISDICȚIUNE.

Reprezentarea societății pe acții în procesul intentat unui membru al direcțiunii. O societate pe acții a intentat unui fost membru al direcțiunii proces de despăgubire. În procesul acesta societatea a fost reprezentată prin direcțiune, resp. plenipotența avocatului pentru purtarea procesului au subscris-o doi membri din direcțiune. Fostul membru al direcțiunii pârât, a excepționat dreptul de reprezentare al direcțiunii și s'a provocat la §-ul 197 al legii comerciale, în sensul căruia în procesele intentate în baza unei

hotărâri a adunării generale membrilor direcțiunii sau ai comitetului de supraveghiere societatea o reprezintă reprezentanți aleși de adunarea generală. Pârâtul a cerut aplicarea acestei dispoziții și la cazul său. A fost respins cu cererea sa de toate instanțele. De Curia reg. sub Nr. 1423/918 IV. Rp.

CRONICĂ.

Dispoziții nouă privitoare la circulația imobililor. Prin o nouă ordonanță, emisă sub Nr. 4420/918 M. E. guvernul dispune, că afacerea de drept privitoare la vânzarea unor realități are valoare, numai dacă s'a cuprins într'un document. Aceasta are valoare și pentru contractele provizore. Pe documente, cari servesc de bază la înregistrări în Cartea funduară pot figură și femei ca martori. În baza unei declarații a proprietarului poate fi trecută în Cartea funduară o opțiune sau dreptul de răscumpărare în favorul statului sau a băncii altruiste. Asemenea poate fi trecută în Cartea funduară observarea, că realitatea poate fi vândută sau cedată unei a treia persoane numai cu consensul ministrului de agricultură, a organelor acestuia sau a băncii altruiste.

O a doua ordonanță emisă de ministrul de agricultură, în comun cu cel de justiție, sub Nr. 142,000/918 F. M. dispune, că toate afacerile de drept, privitoare la vânzarea unor imobiliti, ori închirierea sau arândarea lor pe mai mult decât 5 ani, trebuie anunțate în interval de 30 de zile, dar la tot cazul înainte de luarea în posesiune, comisiunii pentru circulațiunea imobililor. Comisiunea poate pune, cu învoirea părții interesate, condiții și să fixeze un anumit termen pentru împlinirea aceloră.

Circulația telegrafică cu România a fost reluată, conform unei comunicări a ministrului de comerț, apărută la începutul lunei curente, sub Nr. 87,400. Telegrammele private se pot da numai în una din limbile: maghiară, croată, română, germană și franceză. Se plătește de fiecare cuvânt 21 fileri; raportorii legitimați ai ziarelor plătesc pentru rapoartele lor telegrafice câte 11 fileri. Afară de taxele de sus se plătește de fiecare telegramă o taxă suplimentară de războiu de 20 fileri. Taxa minimală este, inclusiv taxa suplimentară de războiu, K 1·20. Teritoriul României libere cuprinde: Dorohoiu, Botoșani, Iași, Roman, Bacău, Suceava, Neamțu, Falcu, Vaslui, Tecuciu, Tutova și Covorliu.

Băncile din provincie în contra celor din capitală. Față cu tendința tot mai pronunțată a băncilor mari din capitală de a-și lărgi bazele de operațiune prin afilierea a cât mai multor institute de bani din provincie, în mai multe orașe din Ungaria s'a pornit de curând o contraacțiune, menită a pune capăt sau cel puțin a îngreună expansiunea băncilor mari din

Budapesta. Astfel băncile din orașele Beregszász, Szentés, Igló, Makó și Pécs s'au cartelat pentru a putea ține mai ușor piept concurenței băncilor budapestane. Băncile din Pécs afară de aceasta au hotărât a nu intra în tratative de afiliere cu băncile din Budapesta și a nu se lăsa afiliate de acestea. Banca, care intră în comunitate de interese cu vr'o bancă din capitală este obligată a plăti un penal de K 1/2 milion.

Școală medie cu economie de model. Lângă gimnaziul superior din Cristurul săcuiesc, (Szőkelykeresztur) este pe cale a se înființa o școală agromonică. Scopul este a instrui pe elevii liceului în mod practic în economia intensivă. Spre scopul acesta se întocmește o economie de model de circa 30 jug. în imediata apropiere de gimnaziu și internat. Elevii vor fi introduși în elementele economiei moderne în legătură cu oarele de gimnastică și joc. Planul este făcut după modelul școalelor germane și are deja aprobarea guvernului.

Ce servicii mari ar face și poporului nostru astfel de economii de model, înființate pe lângă liceele noastre!

Cursul devizelor.

Centrala pentru devize din Budapesta și Viena au fixat la 16 crt. următoarele cursuri pentru cambiile străine:

Amsterdam	K 482·50 — K 483·50
Berlin	„ 169·50 — „ 169·65
București	„ 114·50 — „ 115·50
Kopenhaga	„ 300·25 — „ 301·25
Constantinopol	„ — —
Christiania	„ 302·25 — „ 303·25
Sofia	„ — —
Stockholm	„ 332·— — „ 333·—
Zürich	„ 232·50 — „ 233·50

Marce germane (bilete)	„ 169·35 — „ 169·75
Lei (Bilete)	„ 114·— — „ 115·—
Bancnote elvețiene	„ 232·— — „ 234·—
Lire turcești (Bancnote)	„ 34·— — „ 34·75

În Zürich a cotaț în zilele de 15 și 15 crt. deviza-coroane Frcs 50·— — 49·—; în Amsterdam Cor. 26·45·— Cor. 23·80. Deviza Berlin a cotaț în Zürich Frcs 80·— — 78·50, în Amsterdam K 39·75—K 37·—.

Etalonul oficial la băncile de emisiune europene.

De prezent etalonul oficial al băncilor de emisiune din Europa este următorul:

State în războiu:

Austro-Ungaria din 12 Aprilie 1915	5%
Germania din 23 Decemvrie 1914	5%
Franța din 21 August 1914	5%
Italia din 10 Ianuarie 1918	5%
Portugalia	5 1/2%

Alte state:

Danemarca din 9 Iulie 1915	5%
Elveția din 30 Octomvrie 1918	5 $\frac{1}{2}$ %
Olanda din 1 Iulie 1915	4 $\frac{1}{2}$ %
Norvegia din 13 Decemvrie 1917	6%
România din 1 Maiu 1916	5%
Rusia	6 $\frac{1}{2}$ %
Spania din 22 Martie 1917	4%
Svedia din 20 Martie 1918	7%

BIBLIOGRAFIE.

Alianța economică cu Germania de Traian I. Jarca, Sibiu 1918. Tipografia arhidiecezană.

Articolele publicate sub titlul de mai sus în revista noastră, au apărut acum și în broșură separată, ca Nr. 19 din «Biblioteca Bancilor Române» editată de noi.

Prețul este K 1.— și se poate comanda la Administrația «Revistei Economice» sau la «Librăria arhidiecezană» în Sibiu—Nagyszeben.

Sumarul:

Legalitatea prohibirii urcării de capital. — **Popolare:** Cersitoria din speculă. — **Cavent, amanet (zalog), hipotecă.** — **Tarifa advocaților sibieni.** — **Jurisdicțiune:** Reprezentarea societății în procesul intentat unui membru al direcțiunii — **Cronică:** Dispoziții nouă privitoare la circulația imobilelor. Circulația telegrafică cu România. Bănciile din provincie în contra celor din capitală. Școală medie cu economie de model. — **Cursul devizelor.** — **Etalonul oficial la băncile de emisiune europene.** — **Bibliografie**

„TRANSSYLVANIA“,

BANCĂ GENERALĂ DE ASIGURARE MUTUALĂ A. C. G. I.

PUBLIcaȚIUNE.

— După monitorul oficial. —

Direcțiunea băncii de asigurare mutuală «TRANSSYLVANIA» asociațiune cu garanție limitată cu sediul în Sibiu, aduce la cunoștință publică:

Că în sensul concluzului luat prin adunarea generală extraordinară ținută în 29 Ianuarie 1918 asociațiunea susamintită s'a disolvat și că nou înființata și înregistrată «Bancă generală de asigurare Transsylvania», societate pe acții, a luat asupra sa toate drepturile și datorințele asociațiunii dizolvate.

În urmare în sensul § 202 a legii comerciale se provoacă toți creditorii citatei asociațiuni, ca în decurs de 6 luni dela a treia apariție a acestei publicațiuni să-și anunțe eventualele pretensiuni, la din contră se va presupune, că acestea voesc să le valideze față de nou înființata societate pe acții.

Direcțiunea

3-3

băncii gen. de asigurare mutuală
„TRANSSYLVANIA“ a. c. g. I.

CONCURS.

La „Tipografia și Librăria diecezană“ din Karánsebes (Caransebeș) e de ocupat momentan postul de **contabil (contabilă)**. Petițiile să se adreseze până la 2/15 Noemvrie a. c. Consistorului diecezan gr-or. român din Caransebeș, fiind provăzute cu următoarele documente:

1. Extras de botez.
2. Testimoniul de maturitatea despre absolvarea studiilor comerciale și
3. Eventuale atestate de serviciu.

Dela reflectanți se recere, ca să aibă praxă în cele comerciale și capabilitatea de a compune bilanțul. Leafa se va satori prin acord special. Contabilul ales întrucât va dovedi destoinicie și independență în toate ramurile de comerț va fi denumit eventual și de conducător al stabilimentului.

2-2

„PARSIMONIA“,

institut de credit și econ., soc. pe acții în Bran — Törösvár.

CONCURS.

La «PARSIMONIA», institut de credit și economii societate pe acții în Bran—Törösvár e de ocupat momentan postul de **contabil** pe lângă un salariu anual de K 4,000.—.

Reflectanții cu praxă și cu capabilitatea de a compune bilanțul sunt poftiți a și înainta rugărilor ajustate cu documentele recerute, direcțiunii cu posibilă urgență.

Angajarea va fi deocamdată provizorie pe un an.

3-3

Bran—Törösvár (comitatul Fogaras), la 24 Septemvrie 1918.

Direcțiunea.

Hirdetmény.

A «Torontálozori (Uzdini) Első Takarékpénztár részvénytársaság» a közte és a «Pancsovai Népbank» között létrejött egyesülési szerződés folytán feloszlott, illetve megszűnt és pedig oly képpen, hogy a «Torontálozori (Uzdini) Első Takarékpénztár Részvénytársaság» minden cselekvő és szenvedő vagyonával a «Pancsovai Népbank» részvénytársaságba olvadt.

Minthogy a «Torontálozori (Uzdini) Első Takarékpénztár Részvénytársaság»-nak ezen szerződés következtében beállott feloszlása, illetve megszűnése a kereskedelmi cégjegyzékben a pancsovai kir. törvényszéknek Ct. 129/8—1915. sz. végzése folytán már bevezetett, bár a beolvadó részvénytársaságnak

összes tartozásai már megfelelően rendezettek, — ezt a beolvadást s illetőleg a részvénytársaságnak ezen beolvadás folytán való feloslzását a kereskedelmi törvény 202. 204. és 208. §-aiban foglalt rendelkezések folytán azon felhívással tesszük közzé, hogy a «Torontálozori (Uzdini) Első Takarékpénztár Részvénytársaság»-nak netán meg kielégítetlen tarsasági hitelezői követeléseiket a jelen hirdetés harmadszori közzétételétől számítandó hat hónap alatt érvényesítsék.

Kelt Ujozorán, 1918. évi október hó 4-naján

2—3

A „Torontálozori (Uzdini) Első Takarékpénztár Részvénytársaság”
Igazgatósága.

Banca gen. de asigurare „Transsylvania”,
— societate pe acții în Nagyszében. —

PUBLIKAȚIUNE.

— După monitorul oficial. —

Tribunalul regesc din Sibiu prin decisiul din 21 Iunie 1918 Nr. C. T. 363—1918/2 a dispus înregistrarea statutelor nouă a «Băncii generale de asigurare «Transsylvania», societate pe acții, a firmei acesteia: ungurește: «Transsylvania» általános biztosítóbánk részvénytársaság»; nemțeste: «Allgemeine Versicherungsbank «Transsylvania», Aktien-Gesellschaft, românește: «Banca generală de asigurare «Transsylvania», societate pe acții» precum și a punctelor următoare:

Această societate pe acții s'a constituit în sensul statutelor acceptate prin adunarea generală constituantă ținută în 29 Ianuarie 1918 și în parte rectificată prin adunarea generală din 13 Maiu 1918.

Sediul societății este Sibiul.

Scopul societății este: liquidarea băncii generale de asigurare mutuală «Transsylvania», asociațiune cu garanție limitată și preluarea și continuarea ca societate pe acții cu capital fundamental asigurat a misiunii îndeplinite prin asociațiune dela fondarea acesteia întâmplată în 7 Aprilie 1876 și anume:

a) asigurarea de bunuri mobile și imobile în contra pagubelor cauzate prin foc sau exploziune;

b) asigurarea de capitaluri și rente pe vieța omului;

c) asigurarea productelor de câmp contra pagubelor cauzate prin grindină și

d) reasigurări.

Societatea pe acții s'a fondat pe timp nedeterminat. Capitalul social deplin vărsat e de K 2.800.000.—, acesta constă din 14.000 acții de câte K 200.— nominal sunătoare la portor și servește mai ales pentru întărirea rezervei de premiu.

Firma societății scrisă sau stampilată se subscrie în mod valabil prin doi membri din direcțiune sau

prin un membru din direcțiune cu un funcționar superior investit cu dreptul de firmare (ppa).

Publicațiunile societății se fac în monitorul oficial «Budapesti Közlöny».

Direcțiunea

băncii generale de asigurare
„TRANSSYLVANIA” s. p. a.

3—3

De vânzare.

O mașină de scris YOST

— aproape nouă și în stare foarte bună. —

Se poate vedea zilnic între oarele 2½—3½ d. a.
:: SIBIU, strada Seiler Nr. 3. (Parterre) ::

Pentru reflectanții în afară de Sibiu mijloacește cumpărarea, din bunăvoință, **Administrația**
„REVISTEI ECONOMICE”.

Drepturile, datorințele și responsabili-
tatea membrilor din direcțiune

de

Alfred Kormos,

traducere de

Constantin Popp.

Prețul K 3.—.

Se poate comandă la traducător sau la Librăria arhidiecezană în Sibiu.

Drepturile, datorințele și responsabilitatea
comitetului de supraveghiere

de

Alfred Kormos,

traducere de

Constantin Popp.

Prețul K 3.—.

Se poate comandă la traducător sau la Librăria arhidiecezană în Sibiu.